

I. A tanulási problémával küzdő tanulók sajátosságai

Alapfogalmak

I.1. A tanulási korlátozottság fajtái

- Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség BTMN (Átmeneti, fejlesztéssel visszafordítható állapot - Pedagógiai Szakszolgálat Tagintézményeinek kompetenciája)
- Tanulási zavar sajátos nevelési igény SNI (Részképesség zavarokból származó, részleges, a tanulási folyamat egyes területeit érintő hosszantartó állapot pl.: diszlexia, diszgráfia -Pedagógiai Szakszolgálat Székhelyintézményének kompetenciája, a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői Bizottság gyógypedagógiai szakvéleményt ad ki a sajátos nevelési igényről vagy kizárásáról)
- Tanulási akadályozottság SNI (Tartós, több területet érintő- értelmi fogyatékos)

I.2. BTMN és SNI fogalma

I.2.1. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló

Az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciát mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

Ha a tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, fejlesztő foglalkozásra jogosult.

I.2.2. A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló

Az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (diszlexia, diszgráfia, diszkalkúlia, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

Ellátása történhet külön, e célra létrehozott, speciális gyógypedagógiai intézményben szegregáltan, elkülönítve vagy a többi gyermekkel, tanulóval együtt, integráltan.

A 2003. évi LVI. közoktatási törvény használja először a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló megnevezést. A köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 47. § (1) bekezdése szerint a sajátos nevelési igényű tanulónak joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdve, hogy igényjogosultságát megállapították. Ezt a szakértői bizottság teheti meg, amely javaslatot tesz a különleges bánásmódnak megfelelő ellátásra, az ellátás módjára, formájára, helyére, a kedvezményekre.

Az általános és középiskola Alapító Okirata tartalmazza, hogy melyik SNI terület ellátását vállalja. Pedagógiai Programjában megjeleníti a különleges bánásmód alapelveit, tantárgyi-értékelési követelményrendszerének eltéréseit.

A sajátos nevelési igényből eredő hátrány csökkentéséhez szükséges foglalkozások egyéni fejlesztési terv alapján szurdopedagógus, tiflopedagógus, logopédus, pszicopedagógus, helyi gyógypedagógus irányításával történnek. A tanulók felzárkóztatását egyéni foglalkozás keretében és a tanórai munkába illesztett differenciált foglalkoztatással segítjük.

A kötelező egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, tanórai foglalkozások megszervezésének heti időkeretét a Köznevelési törvény 6. melléklete szabályozza.

Az SNI fajtáinak megfelelő BNO-kódok:

A beszédfigyelmetlenséget jelölő szakértői véleményekben leggyakrabban megjelenő BNO-kódok:

- F80 A beszéd és beszédnyelv specifikus fejlődési rendellenességei
- F80.0 Az artikuláció zavara (pl. pöszeség)
- F80.1 A kifejező beszéd zavara (pl. diszfázia, motoros afázia)
- F80.2 A beszédmegértés zavara (pl. szenzoros diszfázia, szenzoros afázia)
- F80.8 Egyéb nyelvi és beszédfejlődési zavar (a beszéd hangzásának zavarai: abnormális hangmagasság, hangosság, rezonancia)
- F94.0 Elektív mutizmus (szelektív beszéd)

A részképességzavar típusai, BNO-kódok:

olvasás-, írászavarok

- felszíni - fonológiai - kevert diszlexia,..... BNO: F.81.0
- diszgráfia BNO: F.81.1
- **aritmetikai készségek zavara**..... BNO: F.81.2
grafikus - olvasási - emlékezeti - gondolkodási diszkalkulia
- **az iskolai készségek kevert zavara** BNO: F.81.3
aritmetikai, olvasási, írási készséges együttes előfordulása
- **Nem meghatározott zavar**..... BNO: F.81.9
tanulási ismeretek elsajátítási nehézsége
- **Kevert specifikus fejlődési zavarok** BNO: F.83
a beszéd, a nyelv, az iskolai készségek és a motoros funkciók kombinált fejlődési zavara
- **Az aktivitás szabályozás és a figyelem zavarai (ADD, ADHD)** BNO: F.90.0

Részletesebben megismerhetjük az SNI-vel kapcsolatos fogalmakat [a csatolt prezentációból](#).

1.3 Tanulási nehézség, zavar tünetei

1.3.1. Az iskolaérettség feltételei

Az iskolába érkező gyermeknek sok feltételnek kell megfelelnie, hogy sikeresen vegye az akadályokat.

1. Testi fejlettség (pl.: Testmagasság-testsúly)
2. Ép érzékszervek (látás, hallás)
3. Jó ceruzafogás, könnyed eszközhasználat
4. Elemi mozgások összerendezettsége, ritmusérzék (pl.: sarkon járás, szökdelés)
5. Jó egyensúlyérzék
6. Pontos finommozgások
7. Keresztcsatornák
8. Testséma
9. Lateralitás (oldalosság)
10. Kézdominancia
11. Lábdominancia
12. Szemdominancia
13. Fülldominancia
14. Jó térérzékelés (térben, síkban leképezve)

15. Reprodukáló képesség (térben, síkban)
16. Soralkotás, sorritmus folytatása
17. Szemmozgás koordináltsága
18. Szem- kéz koordináció
19. Iránykövetés
20. Biztos alak- háttér megkülönböztetés
21. Alak, forma, szín- és nagyságállandóság
22. Gestalt látás (rész- egész)
23. Azonosság- különbség felismerése
24. Auditív megkülönböztetés
25. Analizáló- szintetizáló képesség
26. Átfordítási képesség
27. Általános tájékozottság
28. Beszédkészség (szókincs, nyelvtani szerkezetek)
29. Gondolkodás műveletek (pl.: csoportosítás, rendezés, osztályozás, stb.)
30. Problémamegoldó gondolkodás
31. Emlékezet (mozgásos, vizuális, verbális, fonematikai területeken)
32. Figyelem (bevésés, megtartás képessége)
33. Emberrajz
34. Szocializáció (feladattudat, jó kudarcűrő képesség, felnőttekhez való viszony)

Az írás, olvasás, számolás megtanulásához szükséges elemi képességek

- Pontos, differenciált látásészlelés
 - alak pontos felismerése
 - forma pontos felismerése
 - méret pontos felismerése
 - szín pontos felismerése
 - összetartozó részek egészként való észlelése
 - alak- háttér megkülönböztetése
 - tárgyak térbeli helyzetének felismerése
 - vizuális információ térbeli rendezése („b”, „d” és „p” betűk)
- Pontos, differenciált hallásészlelés
 - hallott információk valóság-hű felismerése, megkülönböztetése
 - adott hang kiemelése (analizáló képesség)
 - adott hangok egymásutániságának felismerése (szintetizáló képesség)
- Összerendezett, koordinált mozgás
 - szemmozgás
 - szem- kéz célszerű együttmozgása
 - Információk összehangolásának képessége
 - Vizuális, verbális emlékezet, szándékos figyelem fejlettsége

I.3.2. A nehezen nevelhetőség tünetei

Amikor gondolnunk kell arra, hogy valamilyen probléma lehet a gyermekkel:

- **Idegrendszeri működésben**
 - túlzott érzékenység
 - magas szorongásszint
 - csekély teherbírás
 - neurotikus megnyilvánulások (depresszió, indulatos dühkitörések, hangulati felfokozottság)
 - esetenkénti beszédhiba
 - kiválasztási funkciók feletti uralom hiánya, nehézsége
 - székrekedés, hasmenés, hányás
 - falánkság
 - alvászavar/ aluszékonyság
 - fejfájás
 - gyomorfájdalmak
 - szédülés, ájulás

- **Motoriumban**
 - túlmozgásosság (hiperaktivitás)
 - kóros lassúság
 - mozgáskoordinációk hiánya
 - kényszermozgások (fejbólogatás, szemrángás, testhimbálás, reszketés)

- **Értelmi fejlődésben**
 - tanulási lemaradás
 - figyelemkoncentráció gyengesége
 - emlékezetzavar
 - szűk érdeklődési kör vagy hiánya
 - fantázia rendellenességei, sivársága
 - gondolkodás, beszéd problémái
 - negatív motiváció

- **Érzelmi- indulati életben**
 - érzelmi kiegyensúlyozatlanság (agresszió, dac, túlzott féltékenység)
 - érzelmi sivárság
 - túl erős kötődés tárgyakhoz, személyekhez
 - heves érzelmi kitörések, szélsőségek

I.3.3. A tanulási zavar azonosítása

Már óvodáskorban felismerhető a gyermek hiányossága. Megfigyelések alapján feltérképezhetjük a deficit területeket.

Iskolába lépéskor a pedagógus többször, különböző helyzetekben egyszerű megfigyelésekkel, vizsgálatokkal képet alkothat a tanuló kezességéről, téri orientációjáról, finom- nagymozgásáról, koncentrációs, szeriális képességéről, beszédéről, ritmusérzékéről, viselkedéséről. A hiányzó részképességek felismerése után a megfelelő stratégia kidolgozásával elindul a gyermek iskolai pályafutása. A cél, segítsünk neki az akadályok leküzdésében.

Azt a jelenséget nevezzük tanulási zavarnak, amikor egy gyermek az átlagos oktatási körülmények között nem tud megtanulni írni, olvasni, számolni, pedig IQ-ja képessé tenné, mégis jelentősen elmarad a teljesítménye a befektetett energia ellenére. Nem a gyermek eszével, szorgalmával van a baj, hanem az olvasáshoz, számoláshoz, íráshoz szükséges alapfunkciók fejletlensége okozza a nehézséget. Idegrendszeri csökkent terhelhetőség, érési lassulás is jellemzi.

A jelenség hátterében sok egymásra épülő ok van. Szülés előtti, alatti, utáni kisgyermekkorai betegség, traumák, biokémiai eltérések lehetnek, melyek nyomán kialakult apró, csak a működésben megmutatkozó *idegrendszeri zavar* jelentkezik. Az ingerszegény környezet is szerepet játszik.

Tünetei:

1. **Egyensúly érzékelés zavara, bizonytalan testséma** -A gyermek mozgása összerendezetlen, ügyetlen. Gyakran megbotlik, elesik. Bonyolult mozgásformációkat nem képes pontosan végrehajtani. Nem tájékozódik megfelelően a saját testén. Nem tudja pl.: a karkulcsolást, szabálytalan a ceruzafogása.
2. **Téri orientáció zavara** –Probléma a lent- fent-, jobb- bal irányok megkülönböztetése, ezáltal zavar lép fel az olvasás, írás, számolás terén pl.: a sorvezetésben, iránytartásban, betűk, számok felcserélésében.
3. **Nagy- és finommozgás koordinációjának zavara** –Az eltérő ütemű kézsontosodás miatt lehet kusza vonalvezetés, betűnagyság probléma
4. **Észlelési zavarok** –Betűk, szavak, számok felismerési nehézsége
5. **Gyenge ritmusérzék** –Ez a szótagolásnál jelentkezhet problémaként

6. **Rossz beszédhang megkülönböztető képesség** –Összefüggésben van a hallási figyelem fejletlenségével, a hanganalizálás, szintetizálás gyengeségével
7. **Beszédhiba (egyre gyakoribb)** –Az 5-6 éves korig ki nem javított beszédhibák nagyon meghatározzák az iskolai beválást. Egyre jellemzőbb a szókincsgyengeség, agrammatizmus, a beszédészlelés, beszédértés problémái. Ez okozhatja a gyermekek közötti ± 2 és fél évnyi különbséget, ami tizenhat éves korra akár 5 év is lehet.
8. **Rossz kudarctűrő képesség** –Szocializációs problémák: a feladat- szabálytudat kialakulatlansága, éretlenség

A sok tünet mögött az idegrendszer működésében az információ feldolgozásának eltérő módja áll. A gyermek egyszerre csak egy ingert tud hatékonyan feldolgozni, az egymásutániség nehézséget jelent (pl.: szorzótábla, sorba rendezés, verstanulás).

Részletesebben olvashatunk a tanulási zavar azonosításáról, megelőzéséről, terápiájáról a következő linkeken:

<http://www.diszlexia.info/tanzav.htm>

<http://ofi.hu/tudastar/tanulasi-zavarok-090617>

<http://fejlesztok.hu/szekciok/gyogypedagogusoknak/85-tanulasi-zavarok-terapiaja.html>

<https://sites.google.com/site/alapozoterapiaeger/tanulasi-zavarok>

I.4. A megfigyelés, mérés, diagnosztizálás lehetőségei

Szülőnek, pedagógusnak fontos feladata az iskolába lépő gyermek viselkedésének, tanulmányi munkájának folyamatos figyelemmel kísérése, segítése. Hamar ki kell szűrniük a problémás területeket, és ezt már az első tanítási napokban megtehetjük.

JAVASLAT AZ ELSŐ OSZTÁLYOS TANULÓK MEGFIGYELÉSÉRE

1. Laterális dominancia (szem- kéz- láb)

Melyik oldali testrészét használja a tanuló tevékenység közben? (jobb-bal)

Kéz: Ceruzafogás megfigyelése

Láb: Egy lábon ugrálás vagy labdába rúgás

Szem: „Távcsőbe nézés” (összetekert papír- melyik szemét használja) [egyénenként]

Van-e kereszteződés? (Pl. jobbkezes, de a távcsövet a bal szeméhez helyezi, stb..)

2. Finom- nagymozgás megfigyelése írás, rajzolás, játék közben

Finommozgás: írás

Nagymozgás: játék közben, testnevelés órán kar, láb testmozgás összerendezettsége

(Tájékozódás vonalközben; területről való kifutás színezéskor; görcsös ceruzafogás; ügyetlen nagymozgások; stb.)

3. Beszédmotorika, artikuláció

Spontán helyzetben:

Hangja tisztán csengő vagy rekedt, orrhangzós? Vannak-e hangcserék, kihagyások, betoldások, torzítás? Beszédtempó megfelelő, hadaró vagy akadozó?

Ha gond van, akkor célzottan megfigyelni:

Pl.: A következő verset soronként mondja a tanító után:

Sándor napján megszakad a tél,

József napján eltűnik a szél.

Zsákban Benedek

hoz majd meleget.

Nincs több fázás, boldog, aki él.

4. Beszédszlelés megfigyelése

Spontán helyzetben:

Halk beszédet megérti-e? Gyorsabb beszédtempó nehezítő körülmény-e? Visszakérdez-e feladathelyzet közben?

Célzottan minden tanulóval:

Szavak azonosságának felismerése

Instrukció: Egyforma szavakat mondok-e? Ha igen, tegyél a padra két kék korongot, ha nem, két különbözőt! (Előtte kipróbáltatni)

kéz- kész	atya- agya
fejel- fejjel	öröm- öröm
csíp- csíp	fonó- vonó

5. Beszédmegértés, verbális emlékezet (hallás után)

Összetett utasítás megértése, végrehajtása (kipróbálás után) emlékezetből.

Instrukció: Tedd egymás után a padra sorban a következő tárgyakat! (négy- öt darab) Pl.: radír, tolltartó, ceruza, korong

6. Vizuális emlékezet (látás után)

A mágneses táblára egymás mellé 5 jól látható kép kerül.

Instrukció: Figyeld meg, és nevezd meg sorban a képeket! Hány kép van a táblán? Tegyél a padra ennyi kék korongot egymás mellé!

Hajtsd le a fejed, csukd be a szemed! Két kép helyet cserél! Most felnézhetsz! Mi változott? Változtasd meg te is azoknak a korongoknak a színét pirosra!

7. Tájékozódás testen, térben, síkban

Mozgásutánzás, utasítás szerint különböző téri irányokba.

„EDTFELDT” feladatlap ([Melléklet 01](#))

Instrukció: Nézzétek a lapotokon az ablakokat! Mindegyikben két rajz van. Rajzoljatok kariát abba az ablakba, amelyikben a két rajz teljesen egyforma és egyformán is áll!

8. Vizuális észlelés

Sorritmus: monotónia, figyelem (saját tervezéssel állíthatunk össze pl.: ○□→↓ különböző színnel)

Instrukció: Folytasd az írólapon a megkezdett mintát a megfelelő színnel, sorrendben! Ügyelj a nagyságra is!

Különbség 02 feladatlap alapján ([Melléklet 02](#))

Számfogalom

Az iskolába 5-ös számköri ismeretekkel érkeznek a tanulók. A méréseket bővíthetjük 10-es számkörig „tájékozódásul”.

9. Mennyiség egyeztetése vizuálisan

Instrukció: Tegyél ki a padra annyi kék korongot, ahogyan látod a táblán (asztalon)!

Mágneses táblán pl.:

10. Mennyiség egyeztetése hallás alapján

Instrukció: Tegyél annyi korongot a padra, ahányat tapsolok!

11. Megnevezésre mennyiségismeret

Instrukció: Mutasd az ujjadon, amennyit mondok!

12. Mennyiség megnevezése

Meddig tud a tanuló, egyesével számolni, illetve visszafelé?

Instrukció: Hány korongot látsz? (a korongokat különbözőképpen helyezzük el egymás mellé, alá, össze-vissza több csoportban)

13. Általános, időbeli tájékozottság

A tanulókkal való spontán beszélgetés során a következő kérdéseket tehetjük fel (természetesen nem mindenkinek mindegyiket): *Hogy hívnak?, Hány éves vagy?, Mikor születted?, Apukád neve?, Hol laksz?, Hány testvéred van?, Hányan vagytok testvérek?, Délelőtt vagy délután van most?, Mondd el, miből látod, hogy most délelőtt/délután van?, Milyen nap van ma?, Sorold fel a hét napjait!, Tegnap milyen nap volt?, Holnap milyen nap lesz?, Sorold fel az évszakokat!*

A 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., feladatok megoldását fele osztállyal végeztessük el, a padban egy tanuló üljön. A másik felével később.

Ha a megfigyelt szempontok bármelyikénél probléma van, az önmagában felhívhatja figyelmünket a tanulóra. Azonban, ha az 1.,2.,3.,4.,5.,9. pontban hibát észlelünk, vagy legalább három területen gond van az előbb fel nem soroltak között, a tanuló valószínűleg fejlesztésre szorul.

Segítség: ÖSSZESÍTŐ lap (2. ábra)

#	Név	Megfigyelt területek													Fejlesztésre szorul I/N	Megj.	
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.			

2. ábra

Adott feladatoknál (4.,5.,6.,7., 9.,10,11.,12.) célszerűen a két osztályban tanító végzi a megfigyelést, egyikük instruál a másik, vezeti az összesítő lapot.

Letölthető: [összesítő, melléklet 1-2](#)

A következő linkeken elérhető tesztek, felmérők segítenek a nehézséggel küzdő gyermekek képességeit, készségeit feltérképezni.

1., 2., 3., 4. osztályos tanulók mérése:

<http://www.abcaademia.hu/jo-tudni-57/i-tesztsorozat.html>

3 éves gyermek fejlettségének megállapítása, óvodás teszt (iskolaérettség):

<http://www.abcaademia.hu/jo-tudni-61/2-tesztsorozat.html>

<https://www.scribd.com/doc/300983844/Barczi-Peldatar-az-emberalak-abrazolas-pdf>

diszlexiateszt:

<http://www.diszlexiateszt.hu>

1., 2., 3., 4. osztályos olvasás írás, matematika tesztek:

<http://www.fejlesztelek.hu/olvasas-felmero>

Meixner olvasás- szövegértés felmérőlapok:

<http://meixnerped.hu/felmeres.html>

figyelemzavar, hiperaktivitás, tanulási zavar teszt:

<http://www.diszk.hu/tesztek/ADHD-D-TZ-teszt>

Cél az, hogy minél előbb beavatkozzunk, segítséget nyújtsunk a helyi lehetőségek (folyamatos figyelemmel kísérés, differenciálás, motiválás, egyénre szabott feladatok, egységes követelményrendszer stb.) alkalmazásával.

vissza a tartalomjegyzékhez
(www.mas-kep.hu)